

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

สัมมาโพธิญาณเป็นความรู้ของมนุษยชาติ ไม่ใช่ความรู้ ของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ไม่ใช่ทรัพย์สินทางปัญญาของปัจเจกบุคคล การแสวงหาความรู้เช่นนี้ จึงมีความหมายเป็นการเสียสละ ประมวล เพ็งจันทร์, นม, หน้า 113

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ในทัศนะของเฮเกิลและโยคจาร และเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในเรื่องสิ่งสัมบูรณ์ ตามกรอบคิดของ สภาวจิต ผู้วิจัยจึงรายงานผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

สิ่งสัมบูรณ์ของเฮเกิล

สิ่งสัมบูรณ์ของเฮเกิลเป็นสภาวะ หมายถึงจิตวิญญาณ ที่สะท้อนการแสดงของความจริงที่เป็น องค์รวม ทั้งสารัตถะและอัตวิสัย ที่มีภาวะในและเพื่อตัวเอง คือมีการรู้และเจตจำนง โดยมีพัฒนาการทางความคิดในศตวรรษที่ 19 ที่เปลี่ยนจากสิ่งสัมบูรณ์แบบสารัตถะอันเด่นชัดของเชลลิ่ง และสิ่งสัมบูรณ์แบบอัตตาจำกัดของฟิเคเต้ มาเป็นสิ่งสัมบูรณ์แบบจิตวิญญาณ พร้อมกับแทนที่วิธีการแบบอภิปรัชญาด้วยวิธีการแบบปรากฏการณ์วิทยา

จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือ การบุกเบิกความรู้เรื่องระบบพิชานอย่างเป็นระบบเป็นครั้งแรกของ Reinhold ที่เป็นต้นแบบแนวคิดสิ่งสัมบูรณ์ของฟิเคเต้และเชลลิ่งที่มาแทนที่ แนวคิดสิ่งในตัวเองของ ค้านท์ และมีอิทธิพลต่องานปรากฏการณ์ของจิตวิญญาณของเฮเกิลที่ศึกษาระบบพิชานแบบ สภาวะ ประกอบด้วยประสบการณ์ของ พิชาน, อตพิชาน, เหตุผล, จิตวิญญาณ, ศาสนาและการรู้ สัมบูรณ์ นอกจากนี้ยังสามารถสรุปแนวคิดสิ่งสัมบูรณ์ว่ามีรากฐานองค์ประกอบทาง ศิลปะ ศาสนา และปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์

กระบวนการปรองดองที่เกิดจากรากฐานของปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์ เรียกว่า การรู้สำนึมนั้น เรียกว่า การแสดงสปีริต ไม่ใช่การรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เป็น การรู้ความแปลกแยก รู้ข้อจำกัดในตัวเอง และรู้วิธีที่จะเสียดสละตนเอง ด้วยเหตุนี้ ศาสตร์แห่งตรรกะจึงแตกต่างจาก ตรรกศาสตร์แบบแผน เพราะเป็นการทำลายบางสิ่งและรักษาบางสิ่งไปพร้อมๆ กัน ความแปลกแยกแท้จริงจึงเป็นการรู้สำนึมนั้น

สิ่งสำนึมนั้นของโยคจาร

สิ่งสำนึมนั้นของโยคจารเป็นสภาวะ เรียกว่า อาลยวิญญาน หรือพิชก่อกัณฑ์ เป็นองค์รวมของวิญญานทั้ง 8 ที่มีธรรมชาติทั้ง 3 (ไตรสภาวะ) ที่สัมพันธ์กันกับคำสอนเรื่องตรีกาย และเป็นสิ่งเดียวกันกับ ตถาคตครุฑหรือโพธิจิต

กลิขภูมิโนวิญญาน ที่มีธรรมชาติของการอิงอาศัย เป็นแกนกลางของระบบองค์รวม ที่ทำให้เกิดการอธิบาย สังสารวัฏคือนิรวาณ และสัมโภคกายแท้จริงคือธรรมกาย ดังนั้นเมื่อมองโดยภาพรวม จะพบว่าสิ่งสำนึมนั้นของทั้งสองสำนัก ยืนยันการมีอยู่ของสภาวะ ที่มีระบบพิชานเหมือนกัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบในประเด็น 1. อัตลักษณ์แบบองค์รวม 2. ระบบปรากฏการณ์วิทยาของพิชาน 3. แนวคิดอวิชชา 4. ความเรียบง่าย และ ความเป็นเช่นนั้นเอง ดังนี้

	เฮเกล	โยคจาร
1. อัตลักษณ์แบบองค์รวม	จิตวิญญาน	อาลยวิญญาน
2. ระบบปรากฏการณ์-วิทยาของพิชาน	ศิลปะ, ศาสนา, ปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์	จินตนาการ, การอิงอาศัย, สิ่งสำนึมนั้น
3. แนวคิดอวิชชา	พิชานไม่เป็นสุข	กลิขภูมิโนวิญญาน
4. ความเรียบง่าย และ ความเป็นเช่นนั้นเอง	การแสดงสปีริต ความแปลกแยกคือการรู้สำนึมนั้น	ตถตา สังสารวัฏคือนิรวาณ

โดยผู้วิจัยพบว่าทั้ง 4 ประเด็นเบื้องต้น ของทั้งสองสำนักมีความคล้ายคลึงกันมาก เมื่อพิจารณาแนวคิดอพิชานของทั้งสองที่พัฒนามาจาก อพิชานที่เป็น “เงื่อนไข” ที่ไม่สามารถเข้าถึงความจริงเชิงปรมาตถ์ได้ พบว่า อพิชานของเฮเกลและโยคจาร คือคุณแจสำคัญของการทำความเข้าใจแนวคิดสิ่งสำนึมนั้น เนื่องจาก ยึดโยงทั้งพิชานและสิ่งสำนึมนั้นเข้าด้วย หรือการ อิงอาศัยยึดโยง จินตนาการและการรู้สำนึมนั้นเข้าด้วยกัน

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบความแตกต่างเชิงคุณค่าเรื่องต้นไม้แห่งเสรีภาพและต้นไม้แห่งโพธิ์ที่เป็น สัญลักษณ์ที่สะท้อนแนวคิดสิ่งสัมบูรณ์ของทั้งสองสำนัก โดยภาพรวม รากฐานของสัญลักษณ์ สิ่งสัมบูรณ์แบบต้นไม้แห่งเสรีภาพสะท้อนแนวคิดเรื่องเสรีภาพทางโลก ที่เป็นแกนกลางแนวคิด จิตวิญญาณของเฮเกิล ที่มีกระบวนการปรองดองวางอยู่บนฐานของกฎหมายบ้านเมืองแบบ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นไปในเงื่อนไขความสัมพันธ์แบบการศรัทธา ที่เทียบได้กับแนวคิดมิตราภาพ ไม่ใช่แนวคิดเรื่องความรักที่อยู่ใจกลางแนวคิดจิตวิญญาณที่มีกระบวนการปรองดองวางอยู่บนฐาน ของกฎศีลธรรมแบบศาสนา ซึ่งเป็นไปในเงื่อนไขความสัมพันธ์แบบนาย-ทาสที่สะท้อนแนวคิด แบบชนชั้น

ตรงข้ามกับสัญลักษณ์สิ่งสัมบูรณ์แบบต้นไม้แห่งโพธิ์ สะท้อนแนวคิดเรื่องเสรีภาพทาง ธรรม ของความเป็นเช่นเดียวกันที่จะตื่นรู้ และปลุกโพธิจิต ตามแนวคิดตถาคตศรัทธา เพื่อช่วย สรรพสัตว์ให้ตรัสรู้ พ้นทุกข์ถึงสุข ดังนั้น ด้วยฐานคิดของเมตตาและมหากรุณา ต้นไม้แห่งโพธิ์จึง เป็นภาพตัวแทนของทางสายกลาง ในทางธรรมแบบกฎเชิงศีลธรรมมากกว่า

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายเป็นข้อสังเกตได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์แนวคิดสิ่งสัมบูรณ์ทั้งสองสำนัก มีหลักการคล้ายคลึงกัน มาก และได้รับความสนใจจากทั้งนักปรัชญาตะวันตกและตะวันออก ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ยังมีงาน ค้นคว้าวิจัย ระบบปรัชญาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในเชิงลึกมากขึ้นเท่าไร ยิ่งพบความรู้ใหม่ที่สามารถ นำมายึดโยง ต่อยอดการศึกษาาระบบปรัชญาของอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น เรา สามารถนำกรอบแนวคิดของฝั่งตะวันตก ทำให้เส้นแบ่งของความเป็นปรัชญาตะวันตกและตะวันออก มีแนวโน้มที่จะสลายไปในอนาคต ผลที่ตามมาคือ ประโยชน์และความเข้าใจแนวคิดระหว่างกัน และกันมากขึ้น การศึกษาและบูรณาการจะเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น

2. โครงสร้างของเหตุผลในวิภาษวิธีเปิดเผยให้เห็นแนวโน้มของศาสตร์แห่งตรรกะ ที่แตกต่างจากระบบตรรกศาสตร์แบบแผน ที่เป็นกลไกแกนกลางของการเข้าถึงแนวคิดสิ่งสัมบูรณ์ ของทั้งสองสำนัก โดยข้อสังเกตที่ได้คือ ความสนใจในข้อจำกัด, ข้อบกพร่อง, สิ่งผิดพลาด, ทวิภาวะอย่างถึงรากถึงโคน ด้วยการศึกษาวิเคราะห์อย่างที่มีการเผชิญหน้าข้อมูลและเหตุผล และมีการ แขนงการตัดสินใจ โดยไม่ควนสรุป เป็นการเปิดพื้นที่ให้เกิดการปะทะกันของข้อมูล เป็นไปใน เชิงสร้างสรรค์ เพื่อความเข้าใจ และเข้าถึงการรับรู้ร่วมกันในสาธารณะที่มากขึ้นตามลำดับ

3. ความซับซ้อน และหลายหลายในงานศึกษา วิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบปรัชญาทั้งสอง ปัจจุบันได้รับความสนใจมาก อาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นฐานของ ระบบปรัชญาตะวันตกและ ตะวันออก ซึ่งพบว่า ถูกนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม โดยการประยุกต์ร่วมกับทฤษฎีร่วมสมัย เพื่อประสิทธิภาพ ดังนั้นความย้อนแย้งที่เป็นไปในทางเดียวกันกับข้อ 1 คือ การถูกนำไปประยุกต์ร่วมกับทฤษฎีต่างๆ ทำให้เกิดการสะท้อนกลับมาศึกษาความถูกต้องของทฤษฎีเดิม

5.3 ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นมาในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นเพียงชิ้นส่วนของโครงสร้างปรัชญาทั้งสองสำนัก ยังมีเนื้อหา ประเด็นมากมายที่สามารถนำมาค้นคว้า อาทิ

1. การศึกษาแนวคิดไตรภาคของโยคจาร โดยกรอบคิดเชิงสุนทรียศาสตร์ของเฮเกล
2. การศึกษาวิเคราะห์แนวคิด Unhappy consciousness ของเฮเกล โดยใช้กรอบคิดอภิธรรม
3. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดความแปลกแยกของเฮเกล และสังสารวัฏของโยคจาร
4. การศึกษาแนวคิดการคืนชีพองค์ประธานของเฮเกล และวัชรยาน
5. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดวงจิตของเถรวาท และอาลัยวิญญาณของโยคจาร
6. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดอัตตาสัมบูรณ์ของฟิคเต้ กับแนวคิดตัวกู-ของกูของพุทธทาส
7. การศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมไทย โดยแนวคิดจิตวิญญาณของเฮเกล
8. การศึกษาแนวคิดสุนทรียศาสตร์การเมืองของเฮเกล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved